

Länsstyrelsen
Västerbotten

Remiss

1 (3)

Datum
2023-11-17

Diarienummer
7639-2023

Justitiedepartementet
jessica.sundqvist@regeringskansliet.se

Yttrande över En översyn av regleringen om frihetsberövande påföljder för unga

Er beteckning: Ju2023/01830

Sammanfattning

Länsstyrelsen avstyrker utredningens slutsats att unga mellan 15–17 år som begått brott ska dömas till fängelse och att Kriminalvården ska överta verkställigheten från Statens institutionsstyrelse. Skulle ungdomsvård kompletteras med villkorlig frigivning för barn och unga anser länsstyrelsen, att de brister i dagens system som utredningen beskriver, tillgodoses.

Länsstyrelsen uppfattning är att det förslag som läggs fram inte är förenligt med barnets bästa.

Avsnitt 1 Författningsförslag

Länsstyrelsen avstyrker utredningens slutsats att unga mellan 15–17 år som begått brott ska dömas till fängelse och att Kriminalvården ska överta verkställigheten från Statens institutionsstyrelse. Antalet anmälda brott går ner generellt, också ungdomsbrottsligheten, samtidigt döms det ut allt längre straffmängd även för unga personer. Länsstyrelsen ställer sig frågande till om det är motiverat med en omfattande reform, för i sammanhanget, ett mindre antal individer som begår dessa allvarliga brott. Särskilt som att effekterna (dvs. återfall i brott, risk för skadeverkningar) inte förväntas uppnås med fängelsepåföljd. Att prioritera utveckling i befintlig verksamhet är nog ett bättre och mer resurseffektivt sätt att genomföra förändringar.

Skulle ungdomsvård kompletteras med villkorlig frigivning barn och unga anser länsstyrelsen, att de brister i dagens system som utredningen beskriver, tillgodoses. Däremot är riskerna att döma

barn och unga till fängelsestraff övervägande. Det är inte lämpligt att straffa ungdomar som begår brott lika hårt som vuxna.

Fängelsestraff innebär särskilda risker för barn och unga människor, långa fängelsestraff innebär betydande risker för skadeverkningar vilket särskilt gäller barn och unga människor.

Det måste vara samhällets intresse att unga personer som begår brott snabbt återanpassas i samhället. Risken för institutionalisering och återfall i brott ökar om en ung person döms till långa fängelsestraff. Samhällets insats bör fokusera på att förbygga att unga hamnar i kriminalitet, och om det inte är möjligt att minska skadeverkningarna, fokus på vård och behandling av unga. Att förebygga brott och kriminalitet systematiskt kommer leda till större förbättringar än att ändra de frihetsberövande påföljderna. Det finns heller inget vetenskapligt stöd för att frihetsberövande insatser har någon återfallsreducerande effekt. Däremot ökar risken för återfall, jämfört med icke-frihetsberövande påföljder.

Av de som idag döms till slutna ungdomsvård har många just behov av vård. Utredningen fastställer att många har en psykiatrisk eller neuropsykiatrisk diagnos eller psykisk ohälsa, svåra uppväxtförhållanden och missbruksproblematik. Om förslaget att barn ska dömas till fängelse realiserar är det viktigt att vård och behandling ges till dessa barn och unga på ett ändamålsenligt sätt. Rehabiliterande åtgärder behövs och i dagsläget har Statens institutionsstyrelse en omfattande behandlingsstruktur med ett tiotal evidensbaserade behandlingsmetoder. Statens institutionsstyrelse har också nyligen inrättat ett säkerhetsprojekt vilket inte hunnit få effekt än, men som torde minska antalet avvikningar.

3 kap. Verkställighet vid särskilt ungdomshem

Länsstyrelsen anser dock att det är positivt att utredningen fastslår att barn med intellektuell funktionsnedsättning och psykologiska eller medicinska diagnoser inte bör dömas till fängelse. Däremot anser länsstyrelsen att inrättandet av särskilda ungdomshem för dessa barn och unga innebär ett parallellt system, vilket ter sig kontraproduktivt.

Allmänna synpunkter

Skulle ändå förslaget gå igenom har Länsstyrelsen följande medskick:

- Utredningen har inte beaktat ett alternativ, att utveckla arbetet med kvalificerade behandlingsfamiljer, vilket Socialstyrelsen förordar. En sådan påföljd skulle reducera risken att barn och unga med kriminalitet förstärker varandras asociala beteende, och att individuell vård är att föredra för unga personer, om ambitionen är att dessa ska återanpassas i samhället.
- Barn och vuxna ska inte avtjäna sina straff vid samma verksamhet, och ifall Kriminalvården får ansvar är det av yttersta vikt att unga avtjäna sitt straff i egna verksamheter, inte som en särskild ungdomsavdelning på en befintlig anstalt. Detta för att garantera barn och ungas skydd från vuxnas övergrepp. Som utredningen själv betonar behöver barn avtjäna straff under trygga förhållanden, med rätt till lämplig sysselsättning i form av till exempel skola, behandling och fritidsaktiviteter. Det kräver personal med rätt kompetens och erfarenhet, vilket skulle innebära stora förändringar i Kriminalvårdens organisation.
- De barn som utredningen intervjuat är negativt till att Kriminalvården får verkställighetsansvar. Länsstyrelsens uppfattning är att det förslag som läggs fram inte är förenligt med barnets bästa. Det medför risker att förtroendet för vuxenvärlden kommer minska vilket i sig kan få negativa konsekvenser för dessa unga.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Helene Hellmark Knutsson med Kerstin Rörsch som föredragande.